

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PROGRAM SZKOŁY PODSTAWOWEJ

PLASTYKA

Klasy IV-VIII

10f w 12000

WARSZAWA 1990
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

Program zatwierdzony do realizacji w klasach IV-VIII szkoły podstawowej od roku szkolnego 1990/91 zarządzeniem ministra edukacji narodowej nr 35 z dnia 6 września 1990 roku (Dz. Urz. MEN nr 7 z 1990 roku poz. 46).

Zweryfikowany i zredagowany na podstawie programu nauczania plastyki nr SN-40-81/83 z dnia 3 IX 1983 roku.

Nr programu: DK04-4016-71/90

370.2(073)

2845/8/c

ISBN 83-02-04652-3

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1990

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1990
Wydanie pierwsze. Nakład 40 000+100 egz.
Ark. wyd. 1.0; ark. druk. 1.0
Papier offset. kl. V. 70 g, rola 61 cm
Oddano do składania 08.10.1990 r.
Skład: Dział Komputerowy WSiP
Podpisano do druku 16.10.1990 r.
Druk: Drukarnia Oświatowa w Łodzi
Zam. 6062/841/k

ZARZĄDZENIE nr 35
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 6 września 1990 r.

zmieniające zarządzenie w sprawie nowych programów nauczania niektórych przedmiotów w szkole podstawowej.

Na podstawie art. 36a ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. w sprawie rozwoju oświaty i wychowania (Dz.U. nr 32, poz. 160, z 1971 r. nr 12, poz. 115, z 1972 r. nr 16, poz. 114, z 1975 r. nr 45, poz. 234, z 1984 r. nr 49, poz. 253, z 1989 r. nr 29, poz. 155 i nr 35, poz. 192, z 1990 r. nr 34, poz. 197) zarządza się, co następuje:

§ 1

W zarządzeniu nr 1 ministra edukacji narodowej z dnia 15 stycznia 1990 r. w sprawie nowych programów nauczania niektórych przedmiotów w szkole podstawowej (Dz.Urz. MEN nr 1, poz. 1 i nr 6, poz. 34) wprowadza się następującą zmianę:

W § 1 w ust. 1 dodaje się nowy punkt 14 w brzmieniu: „**14) plastyka w klasach IV-VIII – nr DK04-4016-71/90**”.

§ 2

Traci moc program nauczania plastyki wprowadzony decyzją ministra oświaty i wychowania z dnia 3 września 1983 r., nr SN-40-81/83.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

(Henryk Samsonowicz)

CELE KSZTAŁCENIA

Plastyka, jako przedmiot nauczania w szkole, przygotowuje ucznia do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym poprzez rozwijanie określonych dyspozycji psychicznych, kształtowanie postaw i cech osobowości młodzieży. Szczegółowymi celami i zadaniami są:

- kształcenie percepcji wizualnej – odbieranie, określanie, analiza, wybór i synteza cech wizualnych wytworów rąk ludzkich (w tym dzieł plastycznych) i przyrody;
  - kształcenie zdolności emocjonalnego i intelektualnego odbioru oraz kształtowanie kryteriów oceny treści i formy dzieł sztuk plastycznych i zjawisk natury;
  - kształcenie umiejętności wyboru i zestawiania wytworów człowieka i przyrody dla tworzenia środowiska sprzyjającego rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb ludzkich;
  - kształcenie wyobraźni i rozwijanie umiejętności wyrażania własnych uczuć, myśli, doznań środkami wyrazu plastycznego;
  - wzbogacanie i rozszerzanie doświadczeń w zakresie warsztatu plastycznego;
  - zaznajamianie z najważniejszymi zjawiskami sztuki dawnej i współczesnej – uświadomienie wielorakich funkcji sztuk plastycznych w życiu jednostki i społeczeństwa, budzenie szacunku i miłości dla dorobku kulturalnego własnego narodu i całej ludzkości;
- przygotowanie do uczestnictwa w kulturze.

TREŚCI KSZTAŁCENIA

Klasa IV

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

- obserwowanie natury, rzeczy i zjawisk interesujących, wyszukanych pod względem kształtu i proporcji, barwy i zestawień barwnych, faktury, położenia oraz wzajemnych relacji;
- obserwowanie i określanie cech przedmiotów bliskich i oddalonych w przestrzeni otwartej;
- indywidualna, swobodna interpretacja poobserwacyjna rzeczy i zjawisk znanymi środkami wyrazu plastycznego (rysowanie, malowanie, modelowanie, konstruowanie);
- ilustrowanie wydarzeń realnych lub fantastycznych z uwzględnieniem nastroju i charakteru postaci (przedmiotów);
- wyrażanie różnymi środkami plastycznymi stanów emocjonalnych wywołanych przeżyciami;
- projektowanie prostych znaków rozpoznawczych dla osób, miejsc, zjawisk itp.;
- indywidualne bądź zbiorowe komponowanie form przestrzennych o charakterze użytkowym dla potrzeb własnych lub zespołu;
- konstruowanie litery jednoelementowej (majuskuła) na użytek ucznia.

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

- podstawowe środki wyrazu plastycznego: kreska, plama, barwa, bryła, faktura, przestrzeń, ruch;
- barwy podstawowe i pochodne, czyste i złamane;
- kompozycja jako organizacja płaszczyzny.

UWAGI

Z zapisu poszczególnych haseł nauczyciel może wybierać te elementy, które realizuje na konkretnej jednostce lekcyjnej. W trakcie obserwacji należy zachęcać uczniów do swobodnej wypowiedzi na temat ich własnych spostrzeżeń, (ćwiczenia słownikowe), podobnie należy postępować w trakcie omawiania ćwiczeń (dyskusji), zwracając uwagę na ich własne odczucia i emocje związane z przeżytym doświadczeniem, na proces powstawania ich własnych wytworów plastycznych.

Przy realizacji celów poznawczych i treści kształcenia wskazane jest zastosowanie form zabawowych. Obserwacje należy traktować jako pretekst, jako źródło inspiracji, okazję do gromadzenia doświadczeń w celu wzbogacenia wypowiedzi plastycznej uczniów.

Organizowanie warsztatu plastycznego ma na celu wzbudzenie i pogłębienie u uczniów zainteresowania materiałem plastycznym umożliwiającym swobodną wypowiedź, inspirowanie do poszukiwania własnych rozwiązań.

Aby uniknąć werbalizmu, należy wprowadzić elementy wiedzy o sztuce zawarte w podręczniku poprzez działania praktyczne.

Klasa V

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

- obserwowanie i przedstawianie nasycenia i jasności barw z zastosowaniem określonej gamy barw;
- obserwowanie i ocenianie różnic walorowych w naturze – szkice malarskie;
- formowanie przestrzenne, inspiracja właściwościami tworzywa;
- obserwowanie postaci w ruchu i próba przedstawienia ich na płaszczyźnie i w bryle;
- ilustrowanie na płaszczyźnie lub w bryle wydarzeń realnych lub fantastycznych z wykorzystaniem poznanych wiadomości;
- wykonywanie przedmiotów codziennego użytku z dbałością o ich funkcjonalność i walory estetyczne;
- wykonywanie układów statycznych oraz dynamicznych;
- komponowanie krótkich napisów informacyjnych z zachowaniem jednolitego charakteru użytych liter.

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

- barwa i jej nasycenie, jasność barwy, temperatura barw, gama, barwy kontrastowe i dopełniające, akcent kolorystyczny, dominanta;
- barwy i ich wartości wyrazowe;
- walor;

- plama ostra, miękka lub ograniczona konturem jako środek wyrazu plastycznego;
- faktura powierzchni;
- kontrast i podobieństwo (kresek, plam, światła, faktury);
- forma i funkcja w kształtowaniu przedmiotów użytkowych i obiektów architektonicznych;
- zgodność formy i funkcji przedmiotów codziennego użytku jako jeden z warunków projektowania i wartościowania artystycznego;
- statyka i dynamika w kompozycji plastycznej.

III. DZIEJE SZTUKI

a) sztuka prehistoryczna

- malarstwo jaskiniowe: tworzywo, plama zakreślona konturem, walor jako środek wyrażania bryły na płaszczyźnie;
- budowle megalityczne: podstawowe zasady konstrukcji;
- funkcje sztuki prehistorycznej: magiczno-kultowy charakter budowli, malowideł i rytów;

b) sztuka Egiptu

- architektura sakralna i związana z kultem zmarłych: schemat świątyni wolno stojącej i piramidy – monumentalność i uproszczenie kształtu;
- rzeźba i płaskorzeźba; kompozycja bryły, statyka, zwartość; kanon jako wyraz porządku społecznego;
- malarstwo: kompozycja, narracyjność; portret fajumski;
- funkcje sztuki egipskiej: umacnianie kultu bogów, zmarłych, potęgi kasty rządzącej;

c) sztuka Grecji

- architektura: świątynie, amfiteatry, stadiony, porządek dorycki, joński, koryncki; klasyczne proporcje budowli;
- rzeźba: rozwój formy – rzeźba archaiczna, klasyczna, hellenistyczna na przykładzie postaci człowieka;
- ceramika: formy i ornament;
- funkcje sztuki greckiej: kształtowanie pojęcia piękna;

d) sztuka Rzymu

- architektura budowli użyteczności publicznej – bazylika, termy, cyrk, akwedukt, pomnik; nowe rozwiązanie konstrukcyjne: łuk, sklepienie; dom mieszkalny;
- funkcje sztuki Rzymu: umacnianie państwowości i istniejącego ładu społecznego; praktycyzm i powszechność;

e) sztuka starochrześcijańska

- architektura: geneza i rozwój bazyliki starochrześcijańskiej, nowa rola bazyliki rzymskiej;
- malarstwo w katakumbach: freski, mozaiki – symbolika;
- funkcje sztuki starochrześcijańskiej: służba idei; odejście od ideału piękna fizycznego ku ideałowi piękna duchowego.

UWAGI

W trakcie działań plastycznych nauczyciel powinien zachęcać uczniów do poszukiwania środków wyrazu plastycznego potęgujących wrażenia dynamiki i statyki.

Materiał poglądowy nauczyciel powinien dobierać według własnego uznania i możliwości, podkreślając przez porównanie specyfikę form sztuki w poszczególnych kulturach – ukazać zależność formy od funkcji.

Klasa VI

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

- obserwowanie cech jakościowych światła – światło naturalne i sztuczne;
- obserwowanie i przedstawianie zmian figur (koła, kwadratu) oraz brył geometrycznych (walec, sześcian) w różnych układach horyzontalnych;
- impresje rzeźbiarskie;
- projektowanie i wykonywanie przestrzennych elementów dekoracyjnych z uwzględnieniem właściwości materiału;
- komponowanie krótkich napisów informacyjnych, łączenie tekstu z elementem graficznym;
- ilustrowanie wydarzeń realnych i fantastycznych z wykorzystaniem zdobytych umiejętności i wiedzy.

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

- materiał i proces wytwarzania a forma dzieła plastycznego;
- wstępne zagadnienia perspektywy zbieżnej;
- litera jedno- i dwuelementowa, stylistyczna jedność alfabetu.

III. DZIEJE SZTUKI

a) sztuka średniowieczna – romańska i gotycka

- architektura sakralna: rozwój form na podstawie bazyliki rzymskiej, kościoły na planie krzyża, zestawy brył;

- rzeźba: zwiążanie z architekturą - ekspresyjność;
- malarstwo miniaturowe i ścienne: płaskość, przewaga linii nad plamą, deformacja postaci ludzkiej;
- funkcje sztuki romańskiej i gotyckiej: utrwalanie porządku wspólnoty chrześcijańskiej, mistyczny charakter sztuki;
- funkcje sztuki gotyckiej, wprowadzenie nowych zasad budownictwa - konstrukcja bryły oparta na szkieletcie wewnętrznym, architektura sakralna, świecka, obronna, miasto średniowieczne;
- rzeźba: stopniowe uwalnianie rzeźby od architektury, zwrot do natury, realizm, ekspresyjność;
- malarstwo: witraż jako główny środek działania na wnętrze barwą, światłem; rozwój malarstwa tablicowego;
- rzemiosło artystyczne: zastosowanie motywów dekoracyjnych gotyku w złotnictwie, kowalstwie, snycerstwie, tkactwie, rękopiśmiennictwie;

b) sztuka renesansowa

- funkcje sztuki w renesansie: włączenie się sztuki w nurt poznania świata, miejsce dzieła sztuki w związku z nowymi potrzebami duchowymi człowieka, wzrost pozycji artysty;
- architektura świecka i sakralna, urbanistyka, nawrót do form antycznych, ukształtowanie typu pałacu, willi i kaplicy rodowej;
- rzeźba: zainteresowanie antykiem, naturą;
- malarstwo: zainteresowanie człowieka naturą i życiem doczesnym; przewaga realizmu, nowa koncepcja organizacji przestrzeni, wielcy odkrywcy i reformatorzy XV w. z Florencji, Padwy i Niderlandów oraz wielcy mistrzowie włoscy: A. Dürer i P. Bruegel jako najwybitniejsi przedstawiciele epoki;

c) sztuka barokowa

- funkcje sztuki barokowej: różnorodne odpowiedzi artysty na zamówienia poszczególnych mecenasów;
- architektura i rzeźba sakralna oraz świecka: kanon estetyczny, przejście od prostoty i harmonii do układów skomplikowanych, dynamicznych;
- malarstwo: zmiana metody twórczej - wyższość wizji nad studium, iluzjonizm, nowe środki wyrazu plastycznego jak: światłocień i dynamika układów; wykształcenie portretu psychologicznego i dworskiego, portret sarmacki.

UWAGI

Ćwiczenia dotyczące impresji rzeźbiarskich należy prowadzić wykorzystując dostępne materiały (ziemia, śnieg, gałęzie, złom, sprzęty itp.), aby osiągnąć nowe wartości estetyczne.

Wypowiedź plastyczna uczniów powinna być łączona z dyskusją na temat treści i formy ich wytworów.

Klasa VII

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

- szkice z natury – rysunkowe, malarskie, interpretacja przestrzeni, światła i zestawień barwnych;
- szkice z natury (architektura, wnętrze, martwa natura) – próba zastosowania podstawowych zasad perspektywy zbieżnej w układach: frontalnym i krawędziowym;
szkice z natury – poszukiwanie cech charakterystycznych przedmiotów i zjawisk jako materiału do ćwiczeń kompozycyjnych;
- komponowanie tekstów i elementów plastycznych (fotografia, rysunek, reprodukcja, znak graficzny itp.) na określonej płaszczyźnie. Wykorzystanie tych kompozycji w układzie przestrzennym (wystawa, reportaż).

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

- zasady przedstawienia przestrzeni na płaszczyźnie obrazu – różne konwencje;
- zasady komponowania tekstu, układy tekstu na płaszczyźnie.

III. DZIEJE SZTUKI

a) sztuka klasycystyczna

- sztuka klasycystyczna podporządkowana ideałom sztuki antycznej;
- architektura i rzeźba: szczególny rozwój architektury użyteczności publicznej, nawrót do form antycznych rzymskich i greckich; „styl stanisławowski” w Polsce;
- malarstwo: statyka, wyraźny modelunek, przewaga linii nad plamą;

b) sztuka XIX wieku – artystyczna realizacja ideologii romantyzmu i pozytywizmu

- malarstwo: romantyzm, polskie malarstwo historyczne, realizm; romantyzm jako reakcja na klasycyzm, zwrot w sferze uczuć, dynamika układu, przewaga plamy, światłocien; polskie malarstwo historyczne jako realizacja ideałów romantyzmu; realizm wynikiem zmiany w poglądach filozoficznych pozytywizmu;
- architektura: historyzm i eklektyzm wynikiem badań nad rozwojem form w sztuce, konstrukcje inżynierskie podstawą kształtowania nowej architektury – nowe materiały budowlane; funkcje sztuki tego okresu; .

c) impresjonizm

- rewolucja w malarstwie – nowa koncepcja operowania światłem i kolorem dla oddania wrażeń;
- dywizjonizm i pointyizm;

d) postimpresjonizm, secesja i symbolizm, kształtowanie się podstaw sztuki niezależnej, wolnej od dydaktyzmu i utylitaryzmu

- trzej „wielcy amatorzy” – P. Gauguin – zerwanie z tradycyjną perspektywą i modelunkiem, syntetyzm, poetycki symbolizm, zainteresowanie sztuką ludową Dalekiego Wschodu;
V. van Gogh – kolor i faktura jako środek wyrażania uczuć, deformacja, ruch, niepokój;
- P. Cézanne – nowa konstrukcja przestrzeni i bryły, operowanie kolorem; secesja jako próba stworzenia jednolitego stylu; rzemiosło; symbolizm specyficznym sposobem przekazywania idei w twórczości artystów Młodej Polski.

UWAGI

Nauczyciel powinien zachęcać uczniów do twórczego myślenia, do wypowiadania własnych sądów i opinii, do zgłaszania jak największej ilości pomysłów dotyczących rozwiązań danego zagadnienia plastycznego, stwarzając im warunki do uzewnętrznienia ich własnych przemyśleń, odczuć i refleksji.

Klasa VIII

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

- model jako źródło inspiracji do podejmowania różnych działań plastycznych, szkice dokumentalne, wrażeniowe deformacje podkreślające cechy szczególne, syntetyzowanie formy;
- doświadczenia z zakresu warsztatu graficznego;
- projektowanie znaków (symboli) dla informacji wizualnej (oznakowanie przeznaczenia pomieszczenia, drogi, szlaku, reklama itp.);
- próby tworzenia własnego kodu plastycznego dla wyrażania myśli, idei, uczuć itp.;

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

- plastyka jako narzędzie organizacji środowiska człowieka – problematyka wzornictwa przemysłowego;
- plastyka jako narzędzie informacji wizualnej;
- zasady estetycznego i funkcjonalnego urządzania wnętrz, komponowanie ubioru.

III. DZIEJE SZTUKI

a) sztuka pierwszej połowy XX wieku

- kubizm: rozbicie przedmiotu na zgeometryzowane elementy i dążenie do syntezy przez uproszczenie form, odrzucenie tradycyjnych reguł – perspektywy, modelunku i światłocienia, zastosowanie kolażu;
- abstrakcjonizm: całkowite zerwanie z przedmiotowością, odkrycie treści emocjonalnych w układach kompozycyjnych wolnych od tematu i przedmiotu, rodzaje abstrakcji;
- fowizm i ekspresjonizm: spontaniczne wyrażanie subiektywnego przeżycia rzeczywistości, deformacja przedmiotu, subiektywne odczucie koloru, symbolika linii i barwy, wpływ P. Gauguina i V. van Gogha, rozwój grafiki;
- dadaizm i surrealizm: dadaizm jak protest przeciwko ustalonym tradycjom kulturalnym i estetycznym; surrealizm – budowanie procesu twórczego na swobodnej grze skojarzeń oraz podświadomości, realistyczne przedstawianie przedmiotu związane z nierealną tematyką;
- sztuka polska okresu międzywojennego: formizm jako oryginalne poszukiwania nowych rozwiązań, których inspiracją były współczesne tendencje w sztuce europejskiej; kapizm – wykorzystywanie eksperymentów kolorystycznych impesjonizmu i postimpresjonizmu; programy ugrupowań „Błok”, „Praesens”, „Grupa Krakowska”;
- architektura: funkcjonalizm, nowa estetyka kształtowania środowiska miejskiego, żelbetowa konstrukcja, rola Bauhausu, pięć zasad Le Corbusiera.

b) sztuka po II wojnie światowej

- realizm socjalistyczny w ZSRR i w Polsce; powstanie na zachodzie Europy i w USA różnych kierunków i ugrupowań artystycznych, np. tasyzmu, pop-artu, nowej figuracji, op-artu, hiperrealizmu, konceptualizmu; rozwój architektury organicznej, rzeźba organiczna, mobile; plakat i wzornictwo przemysłowe.

c) Polska sztuka ludowa i amatorska

- malarstwo, zdobnictwo, rzeźba, sprzęty i budownictwo; tradycja i współczesność; sztuka ludowa źródłem inspiracji artystów profesjonalnych.

UWAGI

W klasie VIII nauczyciel powinien zwrócić uwagę na bardziej świadomą (nie tylko wrażeniowo-emocjonalną) działalność plastyczną ucznia, a także na pogłębienie jego zaangażowania intelektualnego.

TRZĘCI PROGRAMOWE POZOSTAWIONE DO UZNANIA NAUCZYCIELA

Klasa V

a) sztuka Bliskiego Wschodu

- rzeźba i płaskorzeźba – zagadnienie ekspresji;
funkcja sztuki Bliskiego Wschodu – umacnianie kultu bóstwa i władcy;

b) sztuka bizantyjska

- architektura sakralna: ewolucja rzutu poziomego budowli – typ kościoła krzyżowo-kopułowego;
- malarstwo: mozaika i ikona – uproszczenie formy, płaszczyznowa interpretacja natury, dekoracyjność;
funkcje sztuki bizantyjskiej: kierowanie uwagi człowieka na mistykę;

c) sztuka Islamu

- dekoracyjny charakter architektury – łas kolumn, zdwojone łuki, sklepienia stalaktytowe;
- rzemiosło artystyczne: wykształcenie typowego ornamentu.

Klasa VI

a) sztuka Ameryki prekolumbijskiej

- architektura i sztuka użytkowa; połączenie monumentalności w architekturze z dekoracją rzeźbiarską;
funkcje sztuki prekolumbijskiej: służba religii i władzy.

Klasa VIII

a) sztuka Dalekiego Wschodu – Chiny, Japonia, Indie

- architektura, rzeźba, malarstwo i sztuka użytkowa; odmiennosc rozwiązań formalnych w stosunku do sztuki basenu Morza Śródziemnego, ścisłe powiązanie architektury z rzeźbą i ornamentyką, płaskosc, linearyzm i stylizacja w malarstwie – wybrane przyklady;

b) sztuka Czarnej Afryki

- magiczno-kultowy charakter rzeźby murzyńskiej, ekspresyjność i syntetyczna deformacja, zainteresowanie sztuką afrykańską w XX w. – wybrane przyklady.

ZAGADNIENIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ PROGRAMU

Kształcenie i wychowanie przez plastykę realizowane jest w trakcie praktycznej działalności plastycznej uczniów oraz zajęć poświęconych poznawaniu dawnej i współczesnej sztuki polskiej, a także wybranych elementów sztuki światowej. Dla pełniejszego i głębszego poznania plastyki niezbędne jest, aby określone zagadnienia uczeń mógł rozwiązywać samodzielnie.

Uogólnione hasła programowe podstawowego działu programu „Działalność plastyczna” wyznaczają główny nurt problematyki i umożliwiają nauczycielowi swobodną interpretację poszczególnych zagadnień plastycznych. O sposobie i zakresie ich realizacji będą decydowały różne czynniki, takie jak: potrzeby i możliwości intelektualne uczniów, osobowość nauczyciela, warunki materialne szkoły.

W planowaniu pracy nauczyciel powinien w jak najszerszym zakresie wykorzystać najbliższe środowisko: krajobraz, pomniki przyrody, zjawiska fizyczne i biologiczne, zabytki urbanistyki, architektury, dzieła sztuki, a także kulturę materialną regionu i związaną z nią obyczajowość.

Treści działu „Działalność plastyczna” powinny wiązać się z treściami działu „Wiedza o sztukach plastycznych” i działu „Dzieje sztuki”.

I. DZIAŁALNOŚĆ PLASTYCZNA

Dział ten zawiera problemy związane z obserwacją otaczającego świata rzeczy i zjawisk oraz przedstawiania ich środkami wyrazu plastycznego.

W toku realizacji poszczególnych zadań w kolejnych klasach nauczyciel powinien uwzględnić zasady systematyczności i stopniowania trudności. Problem ten dotyczy zarówno obserwacji, jak i interpretacji oraz kształtowania plastycznego.

Punktem wyjścia obserwacji powinno być poszukiwanie i określanie cech najprostszych, takich jak: wielkość, kształt, barwa, linia, faktura, światło, ruch, a w dalszej kolejności wykrywanie bardziej złożonych zjawisk i relacji, jakie między nimi zachodzą.

W interpretacji plastycznej istotny jest wybór materiałów i przyborów oraz form realizacji uwzględniający upodobania uczniów.

W realizacji plastycznej ucznia ważna jest zarówno treść wypowiedzi, jak i forma oraz nabyte umiejętności warsztatowe.

Zadania realizowane w formie autoekspresji, przekazu informacji, formowania środowiska ucznia mają na celu kształtowanie jego analitycznej postawy, aktywnej wobec zastanej rzeczywistości, oraz umiejętności plastycznego wyrażania swych myśli, przeżyć, komponowania, budowania układów wizualnych, projektowania.

Należy zwrócić uwagę nie tylko na wyrażanie otaczającej rzeczywistości środkami plastycznymi, lecz także na tworzenie, porządkowanie, przekształcanie, interpretowanie. Jest to uwarunkowane indywidualnością ucznia, jego wiedzą ogólną, przedmiotową oraz umiejętnościami.

Dobór tematów ćwiczeń ilustracyjnych pozostawia się do uznania nauczyciela.

II. WIEDZA O SZTUKACH PLASTYCZNYCH

Dział „Wiedza o sztukach plastycznych” powinien być ściśle powiązany z działalnością praktyczną uczniów.

Dział ten zawiera zbiór pojęć z zakresu elementarnej wiedzy plastycznej. Rozumienie pojęć uczeń powinien wykazać zarówno w wypowiedziach słownych, jak i w interpretacjach plastycznych, z pominięciem ich definiowania.

III. DZIEJE SZTUKI

Program sugeruje przegląd zjawisk artystycznych w układzie chronologicznym, który umożliwi śledzenie zjawisk przyczynowo-skutkowych, pozwala zrozumieć przemiany i współzależność zjawisk sztuki i innych dziedzin życia. Proponowane treści nauczyciel może ująć problemowo.

Dzieje sztuki należy wprowadzać w korelacji z innymi przedmiotami. Ważną sprawą jest bezpośredni kontakt z oryginalnymi dziełami sztuki. Dlatego konieczne są wycieczki do muzeów, galerii, zwiedzanie obiektów zabytkowych oraz wizyty w pracowniach artystów. Filmy, przeźrocza i reprodukcje traktować należy jako materiał uzupełniający. Nauczycielowi pozostawia się swobodę w doborze zakresu treści podręcznikowych w zależności od zainteresowań uczniów.

Ogólna wiedza o sztuce ułatwi uczniowi w okresie późniejszym, jako człowiekowi dorosłemu: świadome korzystanie z dorobku kultury ogólnoludzkiej i narodowej oraz samokontrolę własnych poczynań mających charakter twórczości plastycznej, jak np. projektowanie własnego ubioru, wnętrza, kształtowanie środowiska, a nawet w sferze plastycznej działalności amatorskiej – posługiwanie się rysunkiem w wielu sytuacjach życiowych.

371.2(073)

PRO

UWAGI METODYCZNE

W realizacji programu plastyki przeważać będą praktyczne zajęcia plastyczne. Należy również wykorzystać kreatywne i rekreacyjne możliwości przedmiotu.

Lekcję ćwiczeniową traktować należy jako proces twórczy, w którym zaangażowany jest nauczyciel i uczniowie. Nauczyciel organizuje, inspiruje i aktywizuje uczniów; wspólnie z nimi podsumowuje rezultaty pracy.

Praktyczna działalność plastyczna nieraz wymaga organizowania dłuższych niż 45-minutowe jednostek metodycznych. Z tego też względu korzystnym dla przedmiotu będzie zrezygnowanie z tygodniowego rytmu, który narzuca konieczność pracy w czasie jednej godziny lekcyjnej.

Jednym z podstawowych warunków efektywnego kształcenia i wychowania przez sztukę jest właściwe przystosowanie do zajęć pracowni i jej wyposażenie w celu podejmowania prac malarskich, graficznych, konstrukcyjnych i rzeźbiarskich.

Dobór tematów ćwiczeń ilustracyjnych ma dotyczyć treści żywych, aktualnych, przydatnych do procesu wychowawczego.

Działalności plastycznej uczniów oraz poznawaniu sztuki dawnej i współczesnej towarzyszyć powinny tematy leżące w sferze ich zainteresowań. Zaangażowanie emocjonalne, pozytywna motywacja zdobywanej wiedzy i umiejętności są warunkiem realizacji programu, dlatego też należy uwzględniać zróżnicowane formy pracy.

Realizacja programu plastyki wymaga współpracy nauczyciela z instytucjami upowszechnienia sztuki, takimi jak: muzea, galerie plastyki współczesnej, Biura Wystaw Artystycznych. Instytucjami, z którymi należy nawiązać współpracę, będą również oddziały rozpowszechniania filmów oświatowych.

ISBN 83-02-04652-3

